

Όνομα: .....

Επώνυμο: .....

Όνομα Πατέρα: .....

Τμήμα:..... Αρ. ....

ΛΥΚΕΙΟ Γ. ΤΑΛΙΩΤΗ ΓΕΡΟΣΚΗΠΟΥ

ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ: 2018-2019

ΓΡΑΠΤΕΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΜΑΪΟΥ/ΙΟΥΝΙΟΥ 2019

Τάξη: Α΄ Λυκείου

Ημερομηνία: 28/05/19

Μάθημα: ΧΗΜΕΙΑ

Διάρκεια εξέτασης: Χημεία-Βιολογία: 2 ώρες

ΒΑΘΜΟΣ: .....

Υπογραφή καθηγητή/τριας: .....

65

Οδηγίες:

- Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από δώδεκα σελίδες.
- Να απαντηθούν και τα τρία μέρη Α΄, Β΄ και Γ΄ του δοκιμίου.
- Το εξεταστικό δοκίμιο βαθμολογείται με 65 μονάδες.
- Επιτρέπεται η χρήση μόνο μη προγραμματιζόμενων υπολογιστικών μηχανών.
- Δεν επιτρέπεται η χρήση διορθωτικού υγρού ή διορθωτικής ταινίας.

Χρήσιμα δεδομένα

Ατομικοί αριθμοί στοιχείων: ${}_1\text{H}$, ${}_3\text{Li}$, ${}_6\text{C}$, ${}_7\text{N}$, ${}_8\text{O}$, ${}_9\text{F}$, ${}_{11}\text{Na}$, ${}_{12}\text{Mg}$, ${}_{17}\text{Cl}$, ${}_{19}\text{K}$

Σχετικές ατομικές μάζες Ar: H=1, C=12, O=16, Ca=40

Γραμμομοριακός όγκος, $V_m = 22,4 \text{ L}$

Αριθμός Avogadro, $N_A = 6,02 \times 10^{23}$

ΜΕΡΟΣ Α΄: Ερωτήσεις 1- 4

Να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις 1 – 4.

Κάθε ορθή απάντηση βαθμολογείται με πέντε μονάδες.

Ερώτηση 1

(α) Να συμπληρώσετε τα κενά στον παρακάτω πίνακα:

(3μ)

Σύμβολο σωματιδίου	Ατομικός αριθμός (Z)	Μαζικός αριθμός (A)	Αριθμός πρωτονίων	Αριθμός ηλεκτρονίων	Αριθμός νετρονίων
Si	14	28	14	14	14
Fe	26	56	26	26	30
Na ⁺	11	23	11	10	12
S ²⁻	16	32	16	18	16

(β) Σε άτομο υδραργύρου (Hg) ο αριθμός νετρονίων είναι 1,5 φορές μεγαλύτερος από τον αριθμό ηλεκτρονίων. Αν ο μαζικός του αριθμός είναι ίσος με 200, να υπολογίσετε τον ατομικό αριθμό του υδραργύρου. (1μ)

$$\text{αριθμός } e^- = \text{αριθμός } p^+ = Z$$

$$A = p + n$$

$$A = p + 1,5 p = 2,5p$$

$$200 = 2,5p$$

$$p = \underline{Z=80}$$

(γ) Να υπολογίσετε τον όγκο που καταλαμβάνουν σε κανονικές συνθήκες

(Κ.Σ.) $24,08 \times 10^{23}$ άτομα αερίου Ne.

(1μ)

$$6,02 \cdot 10^{23} \text{ άτομα}$$

$$22,4L$$

$$24,08 \times 10^{23} \text{ άτομα}$$

$$X;$$

$$X = 22,4 \cdot 24,08 \times 10^{23} / 6,02 \cdot 10^{23}$$

$$\underline{X = 89,6L}$$

Ερώτηση 2

(α) Για το στοιχείο (X) δίνεται ότι:

- Έχει ηλεκτρονική δομή: 2.8.5
- Στον πυρήνα του περιέχονται 16 νετρόνια.

i. Να γράψετε τον ατομικό και μαζικό αριθμό του στοιχείου (X). (2μ)

Z=15

A= 31

ii. Να γράψετε το φορτίο που αναμένετε ότι θα έχει το ιόν του στοιχείου (X).

(0,5μ)

3-

(β) i. Για τα πιο κάτω ζεύγη χημικών στοιχείων, να σημειώσετε ✓ στην κατάλληλη στήλη, αν σχηματίζουν ιοντική ή ομοιοπολική ένωση. (2μ)

ζεύγος	ιοντική	ομοιοπολική
Li και O	✓	
K και F	✓	
C και H		✓
Cl και H		✓

ii. Να γράψετε τον χημικό τύπο της ένωσης που σχηματίζεται μεταξύ των στοιχείων Li και O. (0,5μ)

Li₂O

Ερώτηση 3

(α) Σε δοκιμαστικό σωλήνα που περιέχει διάλυμα νιτρικού μολύβδου,

Pb(NO₃)₂ προσθέτουμε ποσότητα διαλύματος ιωδιούχου καλίου, KI. (3μ)

i. Να γράψετε την παρατήρηση που θα κάνετε.

Καταβύθιση κίτρινου ιζήματος

ii. Να γράψετε την χημική αντίδραση που πραγματοποιείται.

(β) Να εξηγήσετε το παρακάτω πειραματικό δεδομένο: (1μ)

Το ελαιόλαδο διαλύεται στο πετρέλαιο και δεν διαλύεται στο νερό.

Το ελαιόλαδο και το πετρέλαιο είναι απολικές ουσίες, ενώ το νερό είναι πολικό. Ισχύει ότι οι μη πολικές διαλύονται σε μη πολικούς διαλύτες. «Όμοια διαλύουν όμοια»

(γ) Γιατί δεν υπάρχει η έννοια του μορίου στις ιοντικές ενώσεις; (1μ)

Σχηματίζεται κρυσταλλικό πλέγμα από ιόντα.

Ερώτηση 4

(α) Για τα σωματίδια Α, Β, Γ, Δ και Ε, δίνονται οι πιο κάτω πληροφορίες. (3μ)

Σωματίδιο	Ηλεκτρόνια	Πρωτόνια	Νετρόνια
Α	10	8	8
Β	19	19	19
Γ	10	11	12
Δ	10	10	10
Ε	9	9	10

Ποιο/α από τα σωματίδια Α, Β, Γ, Δ και Ε:

- i. είναι ουδέτερο άτομο; **Β, Δ, Ε**
- ii. είναι αρνητικά φορτισμένο ιόν; **Α**
- iii. έχει φορτίο (1^+); **Γ**
- iv. είναι ευγενές αέριο; **Δ**

(β) Για την πραγματοποίηση ενός πειράματος απαιτούνται 40g H_2SO_4 . Να υπολογίσετε πόσος όγκος διαλύματος H_2SO_4 περιεκτικότητας 20% w/v (% κ.ο) απαιτείται για τον σκοπό αυτό. (2μ)

100 mL διαλύματος   20g H_2SO_4
X;   40g H_2SO_4
X= 200 mL

ΜΕΡΟΣ Β΄: Ερωτήσεις 5-7

Να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις 5 - 7.

Κάθε ορθή απάντηση βαθμολογείται με δέκα μονάδες.

Ερώτηση 5

(α) Δίνεται η οργανική ένωση με Μ.Τ: C_3H_8 .

- i. Να γράψετε τον συμπυκμένο Σ.Τ. της ένωσης και το όνομα της. (2μ)

$CH_3CH_2CH_3$, προπάνιο

- ii. Να ονομάσετε την ομόλογη σειρά στην οποία ανήκει. (0,5μ)

αλκάνια

- iii. Να γράψετε τον μοριακό τύπο της ένωσης που ανήκει στην ίδια ομόλογη σειρά και περιέχει 8 άτομα άνθρακα στο μόριό της. (1μ)

C_8H_{18}

(β) Για ποσότητα του αερίου C_3H_8 ίση με 6,72 L, μετρημένη σε κανονικές συνθήκες (Κ.Σ.), να υπολογίσετε:

- i. Τον αριθμό των mol που αντιστοιχούν στην ποσότητα αυτή. (1μ)

22,4L   1mol

6,72L   X;   X = 0,3mol

- ii. Τη μάζα της σε γραμμάρια. (1μ)

$Mr(C_3H_8) = 3 \cdot 12 + 8 \cdot 1 = 36 + 8 = 44$

1mol   ζυγίζει   44g

0,3 mol   y;   y = 13,2g

- iii. Τον αριθμό των μορίων που περιέχονται στην ποσότητα αυτή. (1μ)

1mol $6,02 \cdot 10^{23}$ μόρια

0,3mol   X;   X = $1,806 \cdot 10^{23}$ μόρια

(γ) Να υπολογίσετε τη σχετική μοριακή μάζα της ένωσης X , δεδομένου ότι

0,03 mol ζυγίζουν 2,34g. (1,5μ)

0,03 mol   ζυγίζουν   2,34g

1 mol   X;   X = 78g

Mr = 78

(δ) Δίνεται η χημική εξίσωση:

Να υπολογίσετε πόσος όγκος CO_2 παράγεται, σε κανονικές συνθήκες, όταν 2g CaCO_3 αντιδράσουν πλήρως με υδροχλωρικό οξύ, HCl . (2μ)

$$\text{Mr CaCO}_3 = 1.40 + 1.12 + 3.16 = 100$$

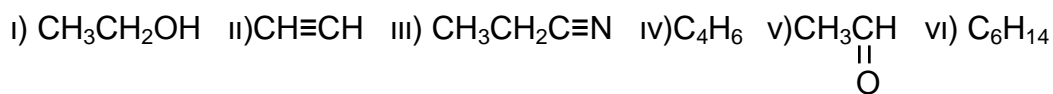
$$\begin{array}{rcl} 1\text{mol CaCO}_3 & = & 100\text{g} \\ & & 2\text{g} \\ & & X; \\ & & X = \underline{0,448\text{L}} \end{array}$$

Ερώτηση 6

(α) Για κάθε συντακτικό τύπο της πρώτης στήλης, να γράψετε την ομόλογη σειρά που ανήκει και να ονομάσετε την κάθε ένωση. (4μ)

Συντακτικός τύπος	Ομόλογη σειρά	Όνομα ένωσης
$\text{CH}_3\text{CH}_2\text{C}\equiv\text{CH}$	αλκίνιο	βουτ-1-ινιο
$\begin{array}{c} \text{CH}_3\text{CHCH}_3 \\ \\ \text{OH} \end{array}$	αλκοόλη	προπαν-2-ολη
$\begin{array}{c} \text{CH}_3\text{CH}_2\text{CHCH}_2\text{CH}_3 \\ \\ \text{CH}_3 \end{array}$	αλκάνιο	3-μεθυλοπεντάνιο
$\text{CH}_3\text{CH}=\text{CHCH}_3$	αλκένιο	βουτ-2-ενιο

(β) Να ταξινομήσετε τις πιο κάτω ενώσεις (i) έως (vi) σε κορεσμένες και ακόρεστες. (1,5μ)

κορεσμένες: **I, III, V, VI**

ακόρεστες: **II, IV**

(γ) Να γράψετε τους συντακτικούς τύπους (Σ.Τ.) των παρακάτω οργανικών ενώσεων: (1,5μ)

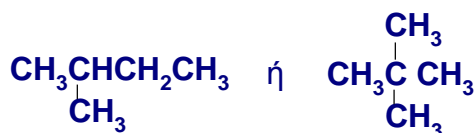
i. Υδρογονάνθρακας με Μ.Τ: C_3H_4

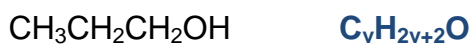
ii. Αλκάνιο με $\text{Mr}=72$ και διακλαδισμένη ανθρακοαλυσίδα.

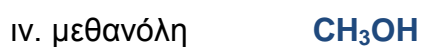
$12v+2v+2=72 \longrightarrow v=5$

(δ) Να γράψετε τον Γενικό Μοριακό Τύπο στον οποίο υπακούει η κάθε μια από τις παρακάτω οργανικές ενώσεις: (1μ)

(ε) Να γράψετε τους συντακτικούς τύπους (Σ.Τ.) των πιο κάτω οργανικών ενώσεων: (2μ)

Ερώτηση 7

(α) Για κάθε μια από τις παρακάτω δηλώσεις, να γράψετε αν είναι ορθή ή λανθασμένη, και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας. (7,5μ)

- i. Τα αναψυκτικά εμφιαλώνονται σε συνθήκες ψηλής πίεσης και χαμηλής θερμοκρασίας, έτσι ώστε να περιέχουν τη μεγαλύτερη δυνατή ποσότητα διοξειδίου του άνθρακα που μπορεί να διαλυθεί.

Ορθή. Το διοξείδιο του άνθρακα είναι αέριο και η διαλυτότητα αερίων είναι μεγαλύτερη σε συνθήκες ψηλής πίεσης και χαμηλής θερμοκρασίας.

- ii. Όταν προσθέσουμε νερό σε ένα διάλυμα ζάχαρης 5% κ.ο, η περιεκτικότητά του θα γίνει μικρότερη από 5% κ.ο.

Ορθή. Ίδια ποσότητα ζάχαρης σε μεγαλύτερο όγκο διαλύματος.

- iii. Μπύρα 4% w/w περιέχει 4 g αιθανόλης σε κάθε 100 mL μπύρας.

**Λανθασμένη. Περιέχει 4 g αιθανόλης σε κάθε 100 g μπύρας.
(ή η περιεκτικότητα είναι 4%w/v)**

- iv. Το υδατικό διάλυμα χλωριούχου νατρίου, NaCl, είναι αγωγός του ηλεκτρικού ρεύματος.

Ορθή. Το NaCl είναι ιοντική ένωση. Όταν διαλυθεί στο νερό σπάζει το κρυσταλλικό πλέγμα και τα ιόντα κινούνται ελεύθερα.

- v. Το οξείδιο του μαγνησίου, MgO, έχει χαμηλό σημείο τήξης.

Λανθασμένη. Το MgO είναι ιοντική ένωση και οι ιοντικές ενώσεις έχουν ψηλά σημεία τήξεως.

- (β) Ο Κώστας θέλει να παρασκευάσει υδατικό διάλυμα χλωριούχου νατρίου, NaCl , περιεκτικότητας 10% w/w (% κ.μ). Ζυγίζει 20g NaCl. Να υπολογίσετε τη μάζα του νερού που απαιτείται να ζυγίσει ο Κώστας για να φτιάξει το διάλυμα αυτό. (2,5μ)

10g NaCl   100 g διαλύματος

20g NaCl   X;

X= 200 g διαλύματος

Μάζα διαλύματος= μάζα διαλύτη + μάζα διαλυμένης ουσίας

Μάζα νερού = 200 g - 20 g = 180 g

ΜΕΡΟΣ Γ΄:

Να απαντήσετε στην ερώτηση 8.

Η ορθή απάντηση βαθμολογείται με δεκαπέντε μονάδες.

Ερώτηση 8

- (α) Ένα μπουκάλι γράφει στην ετικέτα του ότι περιέχει 630 mL κρασί με περιεκτικότητα 11,5 % v/v σε αιθανόλη. Να υπολογίσετε τον όγκο της αιθανόλης (οινοπνεύματος) που περιέχεται στην ποσότητα αυτή του κρασιού. (1,5μ)

100mL κρασί   11,5 mL αιθανόλης

630mL   Y;

Y= 72,45 mL αιθανόλης

- (β) Ποσότητα 6,4 g του αερίου ΨO_2 καταλαμβάνει όγκο 2,24 L σε κανονικές συνθήκες (το γράμμα Ψ δεν είναι το πραγματικό σύμβολο του στοιχείου). Να υπολογίσετε τη σχετική ατομική μάζα του στοιχείου Ψ . (2μ)

2,24L   6,4g

22,4L   X;   X= 64g

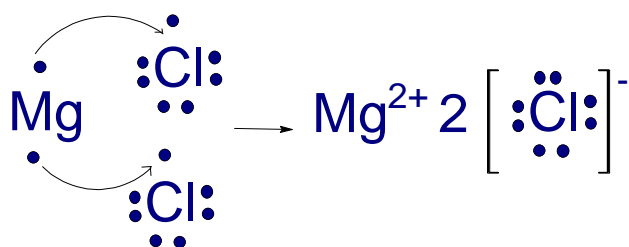
Mr (ΨO_2) = 64

Ar(Ψ) + 2.16 = 64

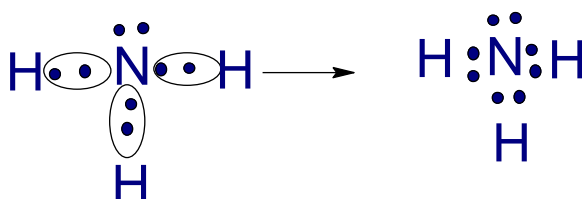
Ar (Ψ) = 64-32 = 32

(γ) Να δείξετε με σύμβολα Lewis, τον τρόπο σχηματισμού των παρακάτω ουσιών. (4μ)

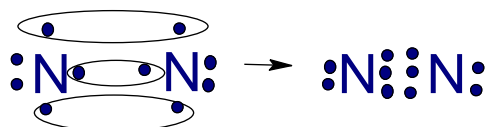
i. MgCl_2

ii. NH_3

iii. N_2

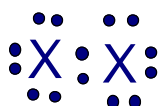
(δ) Σε ποια από τις ουσίες που σχηματίσατε στο ερώτημα (γ) υπάρχει πολικός ομοιοπολικός δεσμός; (0,5μ)

NH_3

(ε) Το ιόν X^- έχει 10 ηλεκτρόνια.

i. Να γράψετε την ηλεκτρονική δομή του ατόμου X: **2.7** (0,5)

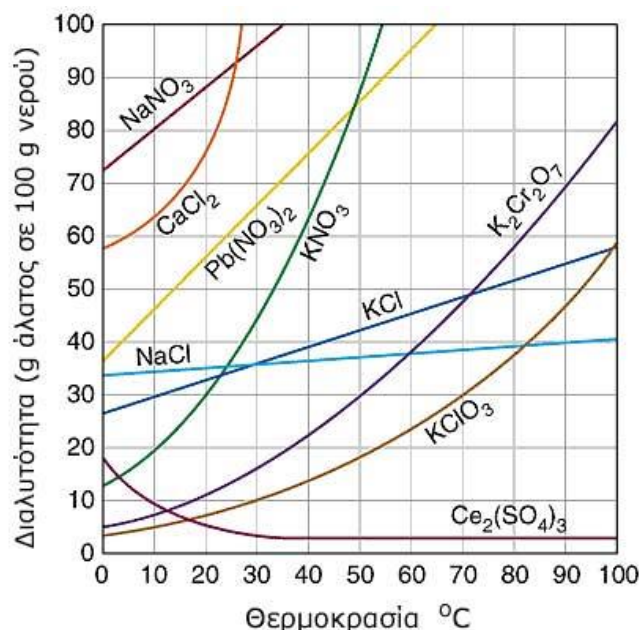
ii. Να γράψετε τον ηλεκτρονικό τύπο του μορίου X_2 : (0,5)

(ζ) Να γράψετε δύο διαφορές μεταξύ ιοντικών και ομοιοπολικών ενώσεων. (1μ)

- Οι ιοντικές ενώσεις είναι όλες στερεές, ενώ οι ομοιοπολικές μπορεί να είναι στερεές, υγρές ή αέριες.
- Οι ιοντικές έχουν ψηλά σημεία τήξεως, οι στερεές ομοιοπολικές έχουν χαμηλά σημεία τήξεως. (ή άλλη ορθή διαφορά)

(η) Δίνεται το πιο κάτω διάγραμμα με τις καμπύλες διαλυτότητας ορισμένων αλάτων.

- i. Να γράψετε πόση είναι η διαλυτότητα του διχρωμικού καλίου, $K_2Cr_2O_7$, στους $50\text{ }^{\circ}C$. (1μ)

30g $K_2Cr_2O_7$ / 100g H_2O

- ii. Θερμαίνουμε κορεσμένο διάλυμα νιτρικού καλίου, KNO_3 , από τους $10^{\circ}C$ στους $40\text{ }^{\circ}C$. Να γράψετε εάν το διάλυμα θα εξακολουθήσει να είναι κορεσμένο ή όχι και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας. (1μ)

Το διάλυμα θα είναι ακόρεστο, γιατί στους $40\text{ }^{\circ}C$ η διαλυτότητα είναι μεγαλύτερη απ' ότι στους $10\text{ }^{\circ}C$. Συνεπώς μπορεί να διαλυθεί και άλλη ποσότητα KNO_3 .

- iii. Να υπολογίσετε τα γραμμάρια χλωρικού καλίου, $KClO_3$, που πρέπει να προστεθούν σε 150 g νερού στους $70^{\circ}C$, ώστε το διάλυμα που θα προκύψει να είναι κορεσμένο. (1,5μ)

100 g νερού

30 g $KClO_3$

150 g νερού

X;

X= 45 g $KClO_3$

- iv. Να χαρακτηρίσετε το διάλυμα που προκύπτει, ως κορεσμένο ή ακόρεστο, όταν σε 200 g νερού διαλυθούν 140 g νιτρικού νατρίου, NaNO_3 , στους 10°C . Να φαίνεται ο τρόπος που εργαστήκατε. (1,5μ)

Διαλυτότητα NaNO_3 , στους 10°C = 80 g / 100 g νερού.

Στα 200 g νερού η μέγιστη ποσότητα είναι 160 g NaNO_3 .

Στο διάλυμα περιέχονται 140 g NaNO_3 , άρα το διάλυμα είναι ακόρεστο.

ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ

ΟΙ ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΕΣ

Έλενα Κουζαρίδη

Μαρίνα Κουτσού

Η ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΡΙΑ

Έλενα Κουζαρίδη

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

.....

Γιώργος Χρυσοστόμου